

Procesuiranje predmeta ratnih zločina u Bosni i Hercegovini (2004-2024)¹

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) vrši sveobuhvatno praćenje postupaka pred tužilaštvima i sudovima u predmetima ratnih zločina u Bosni i Hercegovini (BiH) od 2004. godine.² U svrhu upotpunjavanja podataka dobivenih praćenjem postupaka, Misija je 2014. godine počela prikupljati i analizirati podatke u vezi sa neriješenim predmetima u fazi prije podizanja optužnice za svaki prijavljeni potencijalni predmet ratnog zločina. U skladu s praksom koju je uspostavila Misija, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH sada na sličan način prikuplja podatke o neriješenim predmetima dva puta godišnje. Oslanjajući se na ove izvore podataka, u ovom sažetom prikazu daje se statistički pregled okončanih predmeta ratnih zločina i onih koji su u toku pred svim sudovima (nakon potvrđivanja optužnice) i tužilaštvima (prije potvrđivanja optužnice) u BiH.³ U ovom sažetom prikazu također se predstavljaju i ključni trendovi u procesuiranju predmeta seksualnog nasilja u oružanom sukobu.

- 1 Ovaj sažeti prikaz sadrži podatke dostupne Misiji i koje je Misija potvrdila, zaključno sa 31. decembrom 2024. godine. S obzirom na to da je Misija pratila različite podatke u različitom periodu, vremenski rasponi na koje se odnose podaci mogu varirati. Osim toga, prilikom vršenja analize, Misija je uzela u obzir neminovan uticaj pandemije COVID-19 na rad i efikasnost pravosuđa u BiH.
- 2 Termin „ratni zločini“ koristi se za predmete koji uključuju optužbe za genocid, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine u skladu sa odredbama međunarodnog humanitarnog prava.
- 3 U svrhu očuvanja objektivnosti Programa za praćenje sudskih postupaka Misije, svaka rasprava o predmetima koji su u toku, uključujući i one koji su u fazi prije podizanja optužnice, ograničena je na kvantitativne podatke. Takvi predmeti se nikada ne identifikuju direktno.

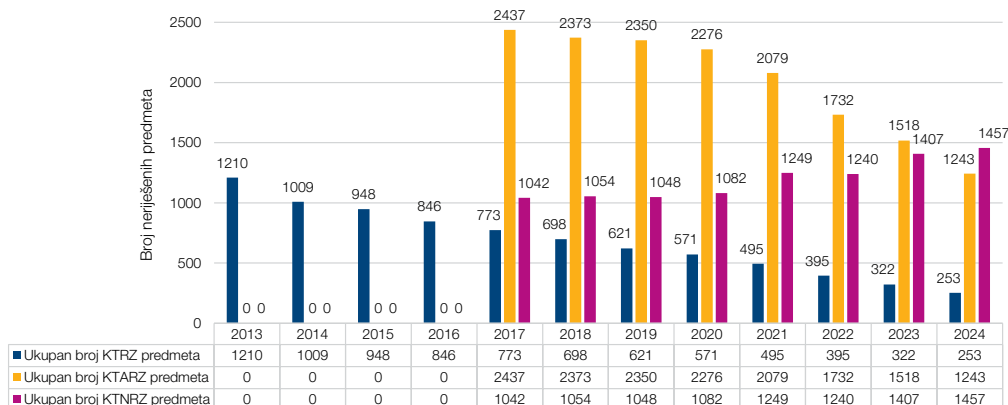
Neriješeni predmeti ratnih zločina na svim nivoima pravosuđa u BiH

Sva tužilaštva u BiH imaju značajan broj neriješenih predmeta ratnih zločina, s tim da pod tim predmetima podrazumijevamo predmete na svim nivoima pravosuđa u BiH u kojima su ratni zločini prijavljeni, ali ih tužilaštva još nisu procesuirala. Osim 253 predmeta ratnih zločina u kojima je osumnjičeni poznat (KTRZ), od ukupnog broja neriješenih predmeta, broj neriješenih predmeta uključuje i 2.700 prijavljenih ratnih zločina u kojima osumnjičeni nije poznat (KTNRZ) ili pak nije izvjesno postojanje krivičnog djela ratnih zločina (KTARZ). Napredak u rješavanju KTNRZ i KTARZ predmeta je ograničen, što čini podizanje budućih optužnica sve manje vjerovatnim.

Kako bi se potaklo efikasno i učinkovito procesuiranje neriješenih predmeta, Državnom strategijom za rad na predmetima ratnih zločina (Strategija) – usvojenom 2008. i revidiranom 2020. godine (Revidirana strategija)⁴ – predviđeno je da Tužilaštvo BiH u svom radu prioritizira najsloženije predmete, na osnovu kriterija u pogledu težine krivičnog djela

- 4 (Revidirana) strategija predviđa kriterije za ocjenu činjenične i pravne složenosti predmeta. Vidjeti, Aneks A (Revidirane) strategije. Iako je Strategija pretrpila značajne izmjene i dopune tokom procesa revizije, suština strateških ciljeva ostala je uglavnom neizmijenjena, čime je osiguran kontinuitet i dosljednost u provođenju Strategije nakon revidiranja. Stoga, kada se u ovom dokumentu govori o strateškim ciljevima, poziva se i na prvobitnu i na Revidiranu strategiju, ukoliko nije drugačije naznačeno.

Pregled neriješenih predmeta

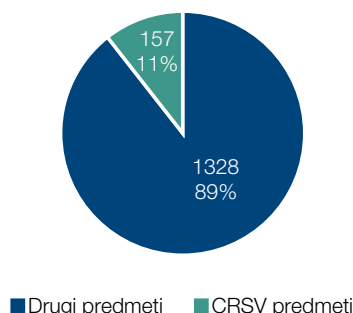

Ustupljeni predmeti (2009-2024)*

Predmeti ustupljeni na nivo:	Oznaka predmeta	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Ukupno
Federacije BiH (FBiH)	KTARZ	0	3	1	11	6	2	1	2	2	5	0	0	2	5	5	10	55
	KTNRZ	0	0	0	0	0	0	0	0	1	83	34	118	93	40	36	29	434
	KTRZ	3	31	15	134	37	32	20	25	13	38	16	38	16	10	4	11	443
Republike Srpske (RS)	KTARZ	0	0	0	1	2	0	0	0	2	6	1	0	0	7	4	6	29
	KTNRZ	0	1	0	0	0	0	0	0	0	9	13	69	71	36	30	35	264
	KTRZ	3	9	8	70	13	9	11	4	5	24	10	24	8	7	2	0	207
Brčko distrikta BiH (BDBiH)	KTARZ	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	2	6
	KTNRZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	11	18	5	2	3	40
	KTRZ	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	7
UKUPNO		6	45	25	217	58	43	32	31	24	167	75	260	209	114	83	96	1485

* Izraz „ustupljeni predmeti“ odnosi se na predmete koje je Sud BiH ustupio sudovima u entitetima i BDBiH, u skladu sa članom 27/27a Zakona o krivičnom postupku BiH. Ovaj grafikon obuhvata podatke od 2009. godine, nakon usvajanja Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina do kraja 2024. godine, što predstavlja najnovije potpune podatke dostupne Misiji.

Udio CRSV predmeta ustupljenim predmetima (2009-2024)

i svojstva i uloge počinitelja te da se rješenjem Suda BiH⁵ vođenje postupaka u manje složenim predmetima ustupi sudovima u entitetima i Brčko distriktu BiH (BDBiH). Nakon početne usporene dinamike ustupanja predmeta, niz sastanaka koje je omogućila Misija u 2018. godini, rezultirao je time da je Tužilaštvo BiH izvršilo ocjenu složenosti neriješenih KTRZ predmeta i najavilo ustupanje preostalih manje složenih predmeta sudovima u entitetima i BDBiH. Dakle, svi preostali predmeti u Tužilaštvu BiH trebali bi biti složeni u skladu sa kriterijima utvrđenim Aneksom A Revidirane strategije. Misija trenutno vrši analizu optužnica koje je podiglo Tužilaštvo BiH kako bi se utvrdilo da li je to provedeno u praksi.

Važno je spomenuti da je od ukupno 1.485 ustupljenih predmeta, Tužilaštvo BiH ustupilo i 157 predmeta koji uključuju navode seksualnog nasilja u oružanom sukobu (CRSV predmeti), što može ukazivati na to da se takvi predmeti načelno ocjenjuju kao složeni.

Misija sa zabrinutošću primjećuje da je Tužilaštvo BiH **više od 80% KTNRZ predmeta ustupilo** okružnim i kantonalnim tužilaštvima. Bez utvrđenog identiteta osumnjičenog teško je dati tačnu procjenu da li određeni predmet ispunjava relevantne kriterije za ustupanje iz Aneksa A Strategije.⁶ Iako pravosudne institucije u entitetima i BDBiH načelno imaju kapacitete za istragu i krivično gonjenje predmeta ratnih zločina, oni imaju znatno ograničenije ljudske resurse u odnosu na Tužilaštvo BiH i nemaju pristup specijaliziranim jedinicama za istragu ratnih zločina Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA).⁷ Ovo smanjuje vjerovatnoću utvrđivanja identiteta osumnjičenih.

⁵ Vidjeti član 7(1) Zakona o Sudu BiH – prečišćeni tekst, *Službeni glasnik BiH*, 49/09, 74/09, 97/09.

⁶ *Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina u Bosni i Hercegovini* (2022.) str. 23-25, *Upravljanje predmetima ratnih zločina u postupku pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine* (2019.), str. 16.

⁷ *Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina u Bosni i Hercegovini* (2022) str. 25.

Potvrđene optužnice (2014-2024) (broj optuženih prikazan u zagrada)

Nivo pravosuđa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti	Predmeti
BiH	57 (116)	49 (131)	36 (90)	30 (67)	36 (98)	17 (40)	12 (32)	16 (43)	24 (72)	14 (65)	12 (51)
FBiH	21 (26)	20 (22)	21 (34)	12 (17)	11 (17)	13 (14)	3 (3)	11 (12)	11 (14)	15 (28)	4 (6)
RS	16 (25)	15 (18)	12 (18)	7 (15)	10 (13)	5 (5)	3 (4)	3 (3)	9 (16)	7 (10)	4 (5)
BDBiH	3 (4)	1 (1)	0	0	2 (2)	1 (2)	1 (1)	0	0	1 (1)	0 (0)
Total: 539	97 (171)	85 (172)	69 (142)	49 (99)	59 (130)	36 (61)	19 (40)	30 (58)	44 (102)	37 (104)	20 (62)

* Podaci su dobiveni na osnovu praćenja sudskih postupaka koje je Misija provela u sklopu Projekta za praćenje rada na predmetima ratnih zločina, koji je finansirala EU, a s čijim provođenjem se počelo 2014. godine.

Predmeti koji su u toku (nakon podizanja optužnice)

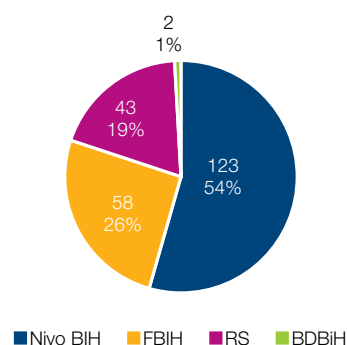
Zaključno s krajem 2024. godine, na svim nivoima pravosuđa u BiH bilo je **226 predmeta koji su u toku**. Od tog broja, njih 11 čekalo je na potvrđivanje optužnice; 98 ih je bilo u fazi prije izjašnjenja o krivnji; u 21 predmetu čekalo se na početak glavnog pretresa; a njih 96 bili su u fazi glavnog pretresa, ponovnog suđenja, ili žalbenog postupka. **Od toga, 53 predmeta sa 121 optuženim** – koji čine skoro četvrtinu svih neokončanih predmeta ratnih zločina pred sudovima u cijeloj BiH – **uključuju seksualno nasilje u oružanom sukobu**.

Čak i sa značajnim smanjenjem broja potvrđenih optužnica na godišnjoj osnovi od 2014. godine na svim nivoima pravosuđa u BiH, **predmeti seksualnog nasilja u oružanom sukobu čine otprilike jednu četvrtinu novopotvrđenih optužnica**.

Sa preko 2000 predmeta u kojima je identitet osumnjičenih poznat koji još uvijek čekaju na procesuiranje i s obzirom na to da vrijeme za njihovo rješavanje doslovno ističe, pravosudni sistem – tužilaštva, sudovi i organi za provođenje zakona – moraju se fokusirati na okončavanje najsloženijih predmeta ratnih zločina i rješavanje zaostalih predmeta.

Nedostupnost optuženih sudovima predstavlja veliku prepreku okončanju gotovo polovine predmeta koji su u toku na svim nivoima pravosuđa u BiH. Od 226 predmeta u fazi optuženja na kraju 2024. godine, **114 optuženih u ukupno 103 predmeta nisu bili dostupni nadležnom sudu u BiH**, prvenstveno jer borave u inostranstvu, u državama bez zakonske mogućnosti izručenja.⁸ Nedostupnost optuženih je jednako prevalentna u **tužilačkim predmetima u fazi prije podizanja optužnice**, od kojih **skoro pola uključuju jednog ili više osumnjičenih za koje se pretpostavlja da se nalaze u inostranstvu**.

Predmeti ratnih zločina koji su u toku

⁸ Ove podatke je objavilo Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine u okviru Projekta unapređenja procesuiranja predmeta ratnih zločina u BiH.

Okončani predmeti

Do kraja 2024. godine, domaće pravosudne institucije okončale su ukupno **773 predmeta ratnih zločina sa 1.209 optuženih**. Više od četvrtine okončanih predmeta ratnih zločina uključivalo je **seksualno nasilje u oružanom sukobu, ukupno 200 predmeta protiv 298 optuženih**.⁹ Važno je primijetiti da je procenat procesuiranih predmeta ratnih zločina koji su uključivali seksualno nasilje u oružanom sukobu ostao dosljedno visok.

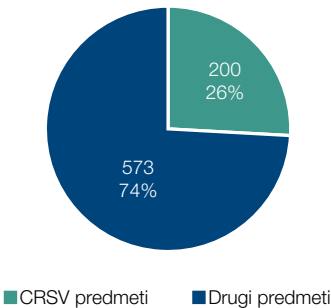
Uprkos značajnom broju presuđenih predmeta, 253 predmeta ratnih zločina (KTRZ) koji uključuju 2.447 poznatih osumnjičenih ostaju neriješeni do kraja 2024. godine. Bez obzira na ovaj broj neriješenih predmeta, godišnja stopa rješavanja predmeta naglo je opala nakon izbijanja pandemije COVID-19 i ostaje ispod predpandemijskog maksimuma od 67 predmeta protiv 96 optuženih.

Među predmetima u kojima je donesena pravosnažna presuda, Misija sa zabrinutošću uočava sveukupni pad u broju predmeta okončanih osuđujućom presudom od 2016. godine. Od 2022. godine, prosječna stopa osuđenih lica pred svim sudovima dosljedno je ispod 60%. Osim toga, od 2017. godine, stopa broja osuđenih lica na nivou BiH dosljedno je ispod prosječne stope na nivou entiteta. Iako oslobađajuće presude neminovno čine dio svakog pravosudnog sistema, ovaj zabrinjavajući trend mogao bi ukazivati na pad kvalitete istraga, optužnica i zastupanja i upravljanja optužnicama, posebno na nivou BiH.¹⁰ **U predmetima seksualnog nasilja u oružanom sukobu, i prosjek (75%) kao i, s rijetkim izuzecima, godišnje stope broja osuđenih lica više su nego u drugim predmetima ratnih zločina.**

9 U svojim javnim izvještajima, Misija je analizirala različite aspekte istrage i krivičnog gonjenja predmeta seksualnog nasilja u oružanom sukobu pred domaćim pravosudnim institucijama. Vidjeti, *Postizanje pravde za žrtve seksualnog nasilja u oružanom sukobu u Bosni i Hercegovini* Justice: Napredak ostvaren pred sudovima u BiH od 2014. do 2016 (2017), *Borba protiv nekažnjivosti za seksualno nasilje u oružanom sukobu u Bosni i Hercegovini: postignuti napredak i izazovi – Analiza krivičnih postupaka pred Sudom Bosne i Hercegovine od 2005. do 2013. godine* (2014), i *Analiza krivičnih postupaka pred sudovima Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH u periodu od 2004. do 2014. godine* (2015).

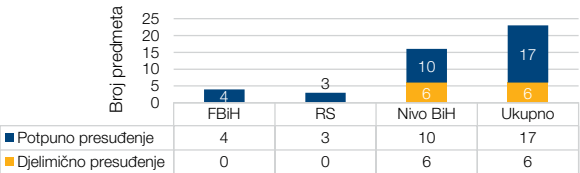
10 Vidjeti, između ostalog, *Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rat na predmetima ratnih zločin u Bosni i Hercegovini* (2022), i *Upravljanje predmetima ratnih zločina u postupku pred Tužilaštvom Bosne i Hercegovine* (2019), kao i izvještaje sutkinje Joanne Korner, *Procesuiranje predmeta ratnih zločina na državnom nivou u Bosni i Hercegovini* (2016) i *Unapređenje procesuiranja predmeta ratnih zločina na državnom nivou u Bosni i Hercegovini – Izvještaj o napretku* (2020).

Stopa okončanih CRSV i drugih predmeta (2004-2024)

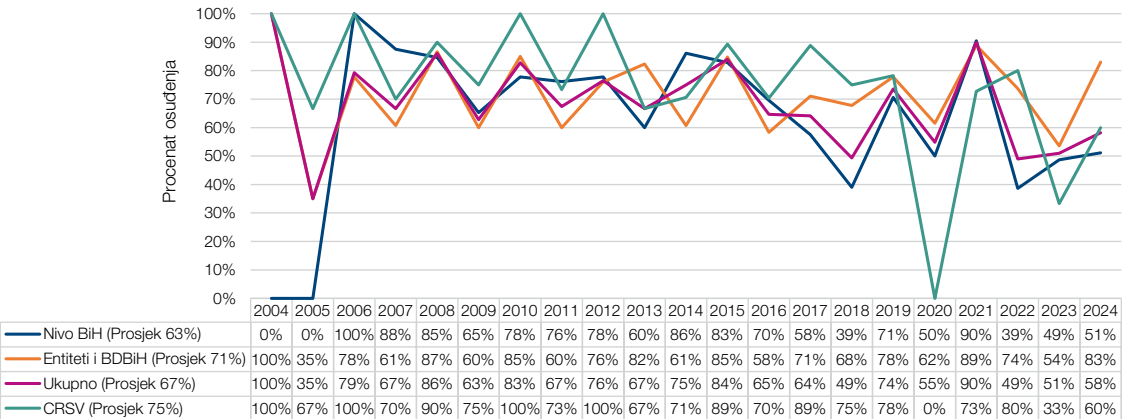

Još jedan zabrinjavajući trend u presuđenim predmetima je općeprihvaćena praksa sudova prema kojoj se žrtve radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućuju na parnični postupak iako imaju nadležnost i zakonsku mogućnost propisanu zakonima o krivičnom postupku da to urade u okviru krivičnog postupka. **Od samo 23 predmeta u kojima je dosuđena naknada (od ukupno 499 predmeta s pravosnažnom osuđujućom presudom), 17 ih se odnosilo na seksualno nasilje u oružanom sukobu.**

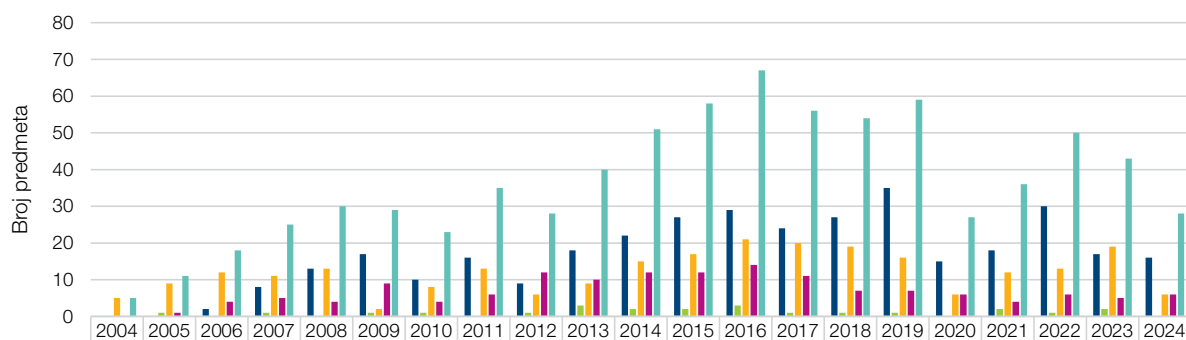
Dosuđeni imovinskopravni zahtjevi u okončanim predmetima (2004-2024)

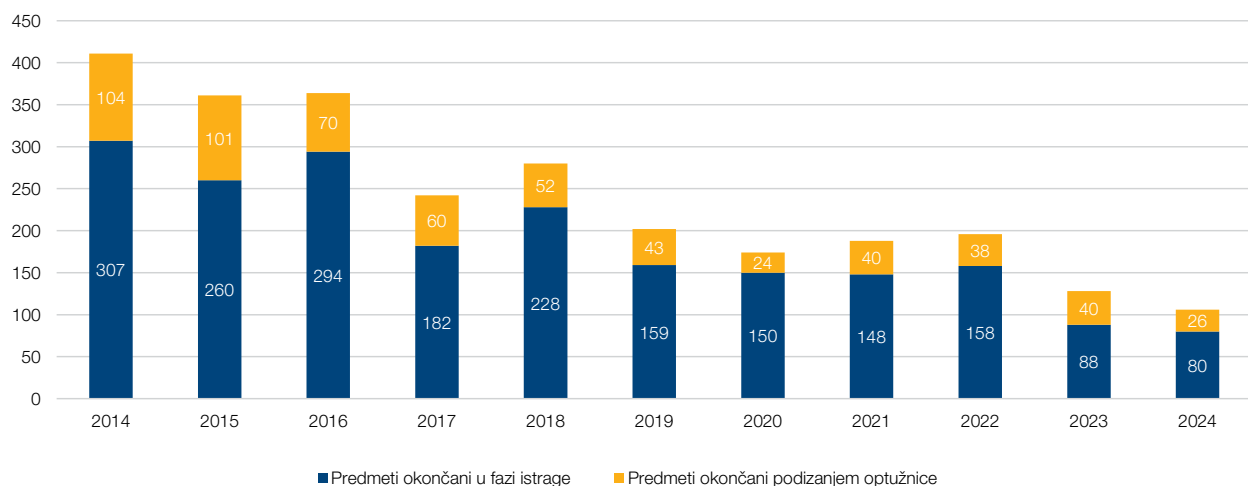
Stopa pravosnažno osuđenih lica (2004-2024)

Okončani predmeti ratnih zločina (2004-2024)

Ukupan broj predmeta po prijavama u tužilaštvima (2014-2024)

Ne rezultira svaki predmet u kojem se provodi istraga postupkom pred sudom. Mnogi od njih se okončaju u fazi istrage iz legitimnih razloga, kao što su nedostatak dokaza, smrt osumnjičenog ili smrt ključnog svjedoka.

Od 2.652 riješene prijave od 2014. godine, tužioci su okončali 2.054 bez podizanja optužnice, između ostalog, donošenjem naredbe o obustavi ili neprovođenju istrage, ustupanjem predmeta drugim sudovima i tužilaštvima ili spajanjem predmeta. Iako se ovi načini okončanja predmeta često zanemaruju u odnosu na presuđene predmete, oni ipak čine značajan udio u ukupnom obimu posla tužilaštava.

U 2025. godini, u vrijeme objavljivanja, Nadzorno tijelo za praćenje provedbe Revidirane strategije odlučilo je zatražiti od Vijeća ministara BiH da dodatno produži rokove utvrđene Revidiranom strategijom do 2028. godine. Uprkos ovom produženju, i dalje je neizvjesno hoće li pravosuđe uspjeti okončati sve preostale predmete s poznatim osumnjičenicima, a kamoli one s nepoznatim osumnjičenicima, do novog roka. Misija će nastaviti sa praćenjem i analizom rada pravosudnih institucija na svim nivoima u BiH u njihovim naporima da riješe preostale predmete i tako ostvare pravdu za žrtve koje je još uvijek čekaju.

Percepcija javnosti o odgovoru pravosuđa na ratne zločine¹¹

Na osnovu istraživanja koje je provela Misija, iako je u Bosni i Hercegovini okončano gotovo 800 sudskih postupaka u predmetima ratnih zločina, građani BiH u ogromnoj mjeri smatraju da pravda nije postignuta i da posljedice sukoba ostaju nerazriješene.

Dvije trećine ispitanika (65%) smatra da su posljedice rata riješene samo djelimično ili nisu nikako riješene, dok samo 3% misli da su u potpunosti razriješene.

Slično tome, 69% ispitanika smatra da je pravda postignuta samo djelimično ili nikako. Rezultati istraživanja ukazuju na veliki raskorak između obima rada pravosudnih institucija i percepcije javnosti o postignutoj pravdi.

Percepcije o radu pravosudnog sektora dijelom zavise od stepena informisanosti i povjerenja. Većina ispitanika (oko 60%) navodi da nisu nikako ili su samo donekle upoznati s procesuiranjima ratnih zločina pred domaćim institucijama. Čak i među onima koji su informisani, postupci se često ocjenjuju kao neefikasni u rješavanju zločina počinjenih tokom rata. Samo 4% ispitanika smatra da su takva suđenja efikasna, 28% da su donekle efikasna, dok ih 44% smatra neefikasnim — često zbog percipiranog političkog uticaja, sporosti, korupcije i blagih kazni. Mnogi smatraju da su krivični postupci pod uticajem političkih pritisaka (50%), korupcije (64%) ili etničke pristrasnosti (52%).

¹¹ Navedeni podaci su prikupljeni putem istraživanja javnog mnijenja koje je na nivou BiH provela kompanija Prism Research and Consulting u martu i aprilu 2025. godine, uz podršku Misije i Harvard Humanitarian Initiative, koristeći zajednički osmišljen protokol i mjerni instrument. Potpuni podaci i analiza će biti objavljeni naknadno.

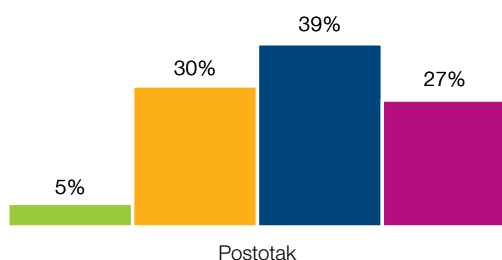

Ipak, čak i suočeni s neispunjenim očekivanjima, vidljivim nedostacima, ograničenom informisanošću i dubokim nepovjerenjem, velika većina (69%) i dalje smatra važnim nastaviti s procesuiranjem predmeta ratnih zločina pred domaćim institucijama, a gotovo isto toliko (67%) smatra da bi bilo malo prihvatljivo ili neprihvatljivo da se ti postupci više ne vode.

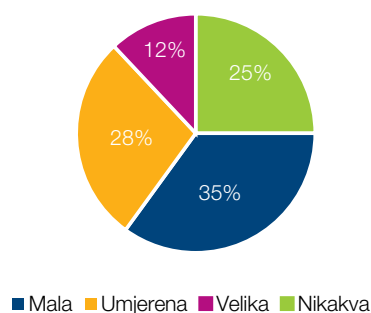
Ukratko, iako većina građana nema puno povjerenja u institucije koje vode postupke za ratne zločine i nisu naročito zadovoljni njihovim radom, oni ipak ne žele potpuno odustati od procesuiranja, što vjerovatno odražava uvjerenje da je privođenje počinitelja pravdi, čak i uz sve nedostatke, i dalje neophodno.

Povjerenje javnosti u rad pravosuđa na predmetima ratnih zločina

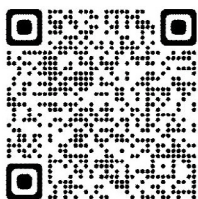
■ Veliko ■ Umjereno ■ Malo ■ Nema

Informisanost javnosti o procesuiranju ratnih zločina u BiH

Za više informacija
skenirajte QR kod.

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Mission to Bosnia and Herzegovina

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini

Fra Anđela Zvizdovića 1, UNITIC Toranj A
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387-(0)33 952 100
Fax: +387-(0)33 442 479
press.ba@osce.org
www.osce.org/bih

Pratite Misiju OSCE-a u BiH

